

Katja Krajnca, Marjetka Štampeka, Simona Zupana Šmigiča

SAPROTI MANI 3

Metodiskais skolotāju
ceļvedis mācību līdzeklim saziņai
latviešu valodā un latviešu zīmju valodā
1. klasei

SAPROTI MANI 3

Metodiskais skolotāju ceļvedis mācību līdzeklim saziņai latviešu valodā un latviešu zīmju valodā 1. klasei

Metodiskā skolotāju ceļveža izstrādei par pamatu ir izmantots Slovēnijas Republikas Izglītības institūta izdots metodiskais skolotāju ceļvedis “Me razumeš 3. Priročnik za učitelje za komunikacijo v slovenskem in slovenskem znakovnem jeziku za prilagojeni izobraževalni program z enakovrednim izobrazbenim standardom v prvem razredu” / “Saproti mani 3. Skolotāju ceļvedis saziņai slovēņu valodā un slovēņu zīmju valodā pielāgotā mācību programmā ar līdzvērtīgu 1. klases izglītības standartu”.

Autori: Katja Krajnc (*Katja Krajnc*), Marjetka Štampeka (*Marjetka Štampek*), Simona Zupana Šmigiča (*Simona Zupan Šmigič*)

Recenzenti: Dr. Marjetka Kuloveca (*Marjetka Kulovec*), Dr. Matic Pavličs (*Matic Pavlič*), Mateja Frangeža (*Mateja Frangež*), Živana Rusiča (*Živana Rusič*)

Ilustrators un dizainers: Davors Grgičevićs (*Davor Grgičević*)

© Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Pirmais slovēņu oriģinālizdevums publicēts 2022. gadā

© oriģinālam: Zavod Republike Slovenije za šolstvo, 2022

No slovēņu zīmju valodas tulkojusi: INAMORA ZAICEVA

No slovēņu valodas tulkojusi: IEVA AUZIŅA

Mācību satura redaktore: INAMORA ZAICEVA, SOLVITA VANCĀNE, IEVA AUZIŅA, MARTA LEIMANE

Latviešu valodas literārā redaktore: AUSMA MUKĀNE

Zīmju valodas ilustratore: IEVA VILCIŅA

Maketētāja: AGATA MUZE

Recenzenti: Dr. DINA BETHERE, Mg. IVARS KALNIŅŠ

Mācību un metodiskā līdzekļa izstrādi un sagatavošanu publicēšanai projektā vadīja JOLANTA GŪŽA

© Valsts izglītības satura centrs | ESF projekts Nr.8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā, 2023

ISBN 978-9934-24-153-6

Mācību līdzekli ieteicams izmantot saistībā ar mācību priekšmeta programmas paraugu

“Latviešu valoda 1.–9. klasei skolēniem ar dzirdes traucējumiem”: <https://mape.gov.lv/catalog/materials/10CF1295-6AAD-4E67-9726-7F980FEF9D54/view>

— mācību līdzeklis ir paredzēts skolēniem ar dzirdes traucējumiem

Pateicība:

Rīgas Ēbelmuižas pamatskolai, SIA “Magnetic Professional” un izdevniecībai “Droši un koši” par dalību mācību līdzekļa adaptēšanā un izdošanā latviešu valodā.

Projekts Nr. 8.3.1.1/16/I/002 Kompetenču pieeja mācību saturā

NACIONĀLAIS
ATTĪSTĪBAS
PLĀNS 2020

EIROPAS SAVIENĪBA
Eiropas Sociālais
fonds

SATURS

Ievads	4
Metodiskie ieteikumi mācību līdzekļa lietošanā	5

Ekskursija mežā

Vārdu krājums un gramatikas piemēri latviešu valodā	7
Vārdu krājums un gramatikas piemēri latviešu zīmju valodā	8
Aktivitātes	10

Restorānā

Vārdu krājums un gramatikas piemēri latviešu valodā	15
Vārdu krājums un gramatikas piemēri latviešu zīmju valodā	16
Aktivitātes	17

Heijā, brīvlaiks!

Vārdu krājums un gramatikas piemēri latviešu valodā	21
Vārdu krājums un gramatikas piemēri latviešu zīmju valodā	22
Aktivitātes	23
Latviešu zīmju valodas tulkojums latviešu valodā	26
Avoti.....	30
Pielikumi	32

SKAIDROJUMS

Simbols “acs” – aicina noskatīties video

Simbols “atvērta grāmata” – norāda uz attiecīgo lappusi (lpp.) mācību līdzeklī 16–17

IEVADS

No slovēņu valodas un slovēņu zīmju valodas latviešu valodā un latviešu zīmju valodā adaptētajā mācību materiālā ietilpst trīs mācību līdzekļi un trīs metodiskie skolotāju ceļveži mācību procesa plānošanai kā palīgmateriāli šo mācību līdzekļu lietošanai, kas kopā veido trīs mācību un metodiskos līdzekļus: **Saproti mani 1**, **Saproti mani 2** un **Saproti mani 3**. Tie ir paredzēti skolēniem ar dzirdes traucējumiem, kuri sāk apgūt savu pirmo valodu sākumskolas 1. klasē. Daļa šo bērnu, uzsākot skolas gaitas, vēl nerunā nevienā valodā vai arī ir apguvuši tikai atsevišķus runas elementus, un viņu vārdu krājums ir neliels. Mācību materiāls bērniem ar dzirdes traucējumiem sniedz iespēju vienlaikus apgūt divas valodas: latviešu valodu un latviešu zīmju valodu. Mācību līdzekļa *Saproti mani 3* saturu veido trīs pamattēmas:

- Ekskursija mežā;
- Restorānā;
- Heijā, brīvlaiks!

Mācību līdzekļi abas valodas ir nodalītas viena no otras ar krāsām un ir atspoguļotas atsevišķās lappusēs. Latviešu valodas rakstībā ir ievēroti speciālo pedagogu norādījumi: burtu fonts un izmērs, kā arī fona krāsas, kas atvieglo lasīšanu un teksta izpratni, teksta salikumā ir nolīdzināta tikai kreisā mala, dodot iespēju vieglāk sekot vārdu plūdam. Katras tēmas sākumā ir dots vārdu krājums, uzdevumu un gramatikas paraugi latviešu valodā un latviešu zīmju valodā. Katrai tēmai ir aktivitāšu izklāsts ar norādēm uz konkrētām lappusēm skolēnu mācību līdzekļi, darba lapām, pielikumiem un video. Pie video ikonām ir ātrās reaģēšanas QR kods (*Quick Response Code*), kas paredz tūlītēju video noskatīšanos. Skolotāju ceļvežos ir tabulas ar piemēriem, kā tiek aprakstītas latviešu zīmju valodas zīmes, un tekstu zīmju valodā tulkojums latviešu valodā. Pie atsevišķiem piemēriem tiek norādīti vairāki iespējamie varianti, kā vienu vārdu/jēdzienu var veidot/tulkot latviešu zīmju valodā, atkarībā no konteksta.

Skolotāju ceļvedī *Saproti mani 1* ir sniegti arī ekspertu atzinumi, neatkārtojot tos skolotāju ceļvežos *Saproti mani 2* un *Saproti mani 3*. Savukārt visos 3 ceļvežos ir metodiskie ieteikumi mācību līdzekļa lietošanā.

Lēmums adaptēt šos slovēņu mācību materiālus izriet no nepieciešamības pēc jaunākās paaudzes metodikas un mācību līdzekļiem speciālajā izglītībā Latvijā. Tajos tiek respektēta latviešu zīmju valoda un kopiena, kas šo valodu lieto ikdienā, kā arī šī mācību materiāla oriģināla autoru vairāk nekā trīsdesmit gadu pieredze darbā ar bērniem, kuri ir nedzirdīgi, vājdzirdīgi vai kuriem ir citas grūtības ar valodas un runas apguvi.

Oriģinālmateriāla slovēņu valodā un slovēņu zīmju valodā veidošanā sadarbojās visi trīs Slovēnijā esošie dzirdes un runas centri: Vājdzirdīgo un nedzirdīgo institūts Ļubļanā, Dzirdes un runas centrs Mariborā un Komunikācijas, dzirdes un runas centrs Portorožā.

Pateicība gan slovēņu kolēģiem par oriģināla izveidi un doto iespēju to adaptēt latviešu valodā un latviešu zīmju valodā, gan visiem sadarbības partneriem Latvijā, kas palīdzēja šo mācību līdzekļu skolēniem ar dzirdes traucējumiem tapšanā. Materiāla adaptācijā un aprobācijā ir iesaistīties plašs speciālistu un interesentu loks – pedagogi, tulki, cilvēki ar dzirdes traucējumiem.

Lai priecīga un raita mācīšanās!

METODISKIE IETEIKUMI MĀCĪBU LĪDZEKĻA LIETOŠANĀ

Skolotājs, plānojot mācību stundu, vienmēr sev jautā: kāds ir mērķis? Darbā ar bērniem, kuri ir pilnībā vai daļēji nedzirdīgi, vai kuriem citu iemeslu dēļ, uzsākot skolas gaitas, nav prasmes nevienā valodā, mērķis ir, lai bērns apgūst valodu un izveido efektīvu saziņu. Te pats svarīgākais ir palīdzēt skolēnam saprast vārda vai zīmes jēgu, tikai tad viņš varēs apgūt valodu, sākt lasīt un rakstīt un pats izlasīto un uzrakstīto saprast.

Viena no svarīgākajām surdopedagoģijas, nedzirdīgo zīmju valodas mācību metodēm ir mācīšana pēc tā sauktās piltuves sistēmas jeb koncentriskuma principa: skolotājs skolēnus ved un virza no zināmā uz nezināmo, no vieglākā uz grūtāko, no tuvākā uz tālāko, no vienkāršākā uz sarežģītāko. To nodrošina mācību līdzekļu saturs. Skolēns jāvada soli pa solim – no panākuma uz panākumu.

Nodarbības klasē parasti tiek īstenotas grupā, tomēr, ievērojot individualitātes principu, kas nozīmē, ka skolotājam labi jāpazīst katrs skolēns un viņa īpatnības, viņa psihosociālā brieduma pakāpe un intelektuālās spējas..

Mācību vielas apguves laikā skolēniem jābūt garīgi un fiziski aktīviem, tāpēc ar saturu viņi jāiepazīstina interesantā un saistošā veidā, daudz spēlējoties un rotaļājoties.

Skolotājiem nemitīgi jāseko līdzi tam, vai skolēni uztver un saprot saturu. Tādēļ apgūtais vairākkārtīgi un dažādos veidos ir jāatkārto. Skolotāju ceļvedī ir doti piemēri. Pakāpeniski apgūtie vārdi/jēdzieni un gramatikas modeļi ir jāpārnes uz skolēna ikdienas dzīves situācijām.

NORĀDĪJUMU SKAIDROJUMS ZĪMJU VALODAS ILUSTRĀCIJĀS

	taisnvirziena kustība		pirksti izplešas
	atkārtota kustība		līkloču kustība
	pusloka kustība		pirkstu ņirbināšana
	apļveida kustība		spirālveida kustība
	"turp-atpakaļ" kustība		nekustīgums

SKAIDROJUMS

Skolotāju ceļvedī ir izmantots latviešu zīmju valodas pieraksts, šajā tabulā doti piemēri, kā to lietot.

Zīmes pieraksta paraugs	Apraksts
SKOLA	Vārdi, kas rakstīti ar lielajiem drukātajiem burtiem, nozīmē vienu zīmi.
LABA + DIENA (LABDIEN)	Divi vārdi, kas abi rakstīti ar lielajiem drukātajiem burtiem un savā starpā saistīti ar zīmi (+), nozīmē, ka ar abu zīmju kombināciju tiek iegūts jauns vārds, kas ir pierakstīts iekavās. Abas zīmes jārāda secīgi un savstarpējā saistībā vienu aiz otras.
KOHLĒĀRAIS- IMPLANTS	Ja starp vārdiem, kas abi rakstīti ar lielajiem drukātajiem burtiem, ir domuzīme, tas nozīmē, ka zīmju valodā ir viena zīme, bet latviešu valodā lietojam divus vārdus.
IR (piederības darbības vārds, man ir, tev ir, viņiem ir, u. c.)	Ja aiz zīmes iekavās ar mazajiem drukātajiem burtiem seko norādījumi, kā zīme rādāma, tas nozīmē, ka ar attiecīgo mīmiku un papildu žestiem zīmi uzsveram vai pat mainām tās nozīmi.
GALDS – (ar formu norāda galda īpatnību)	Ja ir pierakstīts, piemēram, FORMA: KVADRĀTS vai APLIS, tas nozīmē, ka gaisā ar plaukstu vai rādītāja pirkstu “uzzīmējam” minēto formu.
E-V-A	Lielie drukātie burti, kas savstarpēji saistīti ar defisi, nozīmē burtošanu (daktiļēšanu), ko veic ar vadošās rokas vienas rokas pirkstu alfabētu.

LV – latviešu valoda

LZV – latviešu zīmju valoda

EKSKURSIJA MEŽĀ

VĀRDU KRĀJUMS LATVIEŠU VALODĀ

ekskursija	meklēt	koks
mežs	skatīties	dzīvot
kurš	rāpot	dienā
redzēt	dzert	naktī
priede	zāgēt	medīt
egle	nest	mīksts
kadiķis	ezis	spalvas
bērzs	vāvere	liels
ozols	pele	līks
zīle	stirna	knābis
mellene	lācis	kāja
paparde	lapsa	ass
meža zemene	skudra	nags
gailene	gliemezis	noteikumi
baravika	vabole	
mušmire	pūce	
vākt	dzeguze	
ogas	putni	
sēnes		

GRAMATIKAS PIEMĒRI LATVIEŠU VALODĀ

- Jautājumu uzdošana (kāds?, kura?, ko dara?).
- Darbības vārda lietojums 1., 2. un 3. personā vienskaitlī.
- Lietvārda un īpašības vārda lietojums (sarkana soma, melna ota).

VĀRDU KRĀJUMS LATVIEŠU ZĪMJU VALODĀ

EKSKURSIJA	MEKLĒT	KOKS
MEŽS	SKATĪTIES	DZĪVOT
KURŠ	RĀPOT	DIENA
REDZĒT	DZERT	NAKTS
PRIEDE + KOKS	ZĀĢĒT	ĶERT
EGLE	NEST	MĪKSTS
KADIĶIS + KOKS	EZIS	SPALVAS
BĒRZS + KOKS	VĀVERE	LIELS
OZOLS + KOKS	PELE	LĪKS
OZOLS + ZĪLE	STIRNA	KNĀBIS
MELNA + OGA	LĀCIS	KĀJA
PAPARDE	LAPSA	ASS
MEŽA + OGA	SKUDRA	NAGS
GAILIS + SĒNE	GLIEMEZIS	NOTEIKUMI
BARAVIKA	VABOLE	
PUNKTAINA + SĒNE	PŪCE	
VĀKT	DZEGUZE	
OGA	PUTNS	
SĒNE		

GRAMATIKAS PIEMĒRI LATVIEŠU ZĪMJU VALODĀ

Zīmju valodā laiku izsakām ar **laika apstākļa vārdu vai lietvārdu, kas norāda uz laiku**.

Vietas un laika apstākļa vārdus vai lietvārdus, kas norāda uz vietu vai laiku, rādām teikuma sākumā un papildus lietojam mīmiku: uzrautas uzacis, piemiegta acs un ieturēta neliela pauze.

MEŽS (izbrīnā uzrautas uzacis, piemiegta acs, pauze) JŪS REDZĒT KO (saraukta pierē).

ŠODIEN (uzrautas uzacis, piemiegta acs, pauze) MĒS IET MEŽĀ EKSKURSIJĀ.

Klasifikatori ir zīmes, kas imitē priekšmetu vizuālo veidolu. Tās tiek lietotas kopā ar noteiktiem darbības vārdiem, kurus sauc par **darbības vārdiem klasifikatoriem**. Tie vienmēr tiek lietoti teikuma beigās.

MĒS SĒNES VĀKT (imitējam sēņu lasīšanu).

MĒS MELLENEŠ VĀKT (ar abām rokām imitējam ogu “nogrābšanu” no melleņu krūma).

ES VĀKT MEŽS + ZEMENE (imitējam zemeņu noraušanu ar diviem pirkstiem – rādītārpirkstu un īkšķi).

- **Īpašības vārdu**, kas papildina lietvārdu, LZV rādām aiz lietvārda.

ZEMENE SALDA, MELLENEŠ LIELAS, MELLENEŠ TUMŠAS.

- **Darbības vārdu pavēles izteiksmē** LZV ar izteiktu mīmiku rādām teikuma beigās.

SĒNE SPĀRDĪT AIZLIEGTS (uzrautas uzacis, strauja kustība ar rādītājpirkstu).

- **Tagadni** LZV ar zīmēm īpaši neuzsveram.

ES REDZĒT = Es redzu.

- **Pagātni** zīmju LZV parasti izsakām ar pievienotu lietvārdu vai laika apstākļa vārdu (AGRĀK, VAKAR, BIJA). BIJA (uzacs kustība, pauze) REDZĒT = Es redzēju. AGRĀK BIJA REDZĒT.

- **Nākotni** tāpat kā pagātni LZV parasti izsakām ar pievienotu lietvārdu vai laika apstākļa vārdu (BŪS vai RĪT). Nākotnes formā (uzacs kustība, pauze) ES BŪT REDZĒT, RĪT BŪS REDZĒT = Es redzēšu.

- **Darbības vārdam skaitli** LZV nosakām ar personas vietniekvārdu, ko rādām pirms vai pēc darbības vārda.

VĀKT ES vai ES VĀKT = vācu, tas ir atkarīgs no dotā teksta.

TU VĀKT/VĀKT TU = vāc.

VIŅŠ/VIŅA VĀKT/ VĀKT VIŅŠ/VIŅA = vāc.

AKTIVITĀTES

1. Ekskursija mežā

Video 1: Ekskursija mežā

Mērķis: skolēni lieto saziņā vārdus, kas saistīti ar mežu.

Skolēni mācību līdzeklī izlasa dialogus un ar video palīdzību LZV uztver dialogu starp skolotāju un skolēniem.

Skolēni pastāsta, ko redz attēlā.

Skolotājs izspēlē situācijas, kur skolēni atbild uz jautājumiem pa vienam, pa pāriem vai grupās.

Tad, kad skolēni ir izpratuši dialoga būtību, skolotājs veicina dialogu veidošanu starp skolēniem.

2. Meža koki un augi

Pielikums B šajā ceļvedī

Video 2: Meža augi

Mērķis: skolēni lieto meža augu nosaukumus.

Skolēni apskata attēlus lpp. 8–9, atrod attēlos augus un tos nosauc.

3. Ko viņi dara?

Video 3: Ko viņi dara?

Mērķis: skolēni nosauc darbības, veidojot vienkāršus paplašinātus teikumus.

Skolēni apskata attēlus 10. un 11. lpp., nosauc bērnus un darbības, ko katrs dara.

4. Meža zvēri

Pielikums C šajā ceļvedī

Video 4: Meža zvēri

Mērķis: skolēni nosauc dzīvniekus un parāda LZV.

Skolēni apskata attēlus, uzrakstus un zīmes, 8. un 9. lpp. atrod meža zvērus un tos nosauc.

5. Ko jūs darāt?

Video 5: Ko jūs darāt?

Mērķis: skolēni lieto darbības vārdus vienkāršās tagadnes vienskaitļa un daudzskaitļa formā.

Skolēni izlasa dialogus un tos izspēlē.

6. Kādus kokus jūs redzējāt?

Video 6: Kādus kokus jūs redzējāt?

Mērķis: skolēni lieto saziņā sieviešu un vīriešu dzimtes lietvārdus.

Skolēni izlasa tekstu un izspēlē dialogus.

7. Pabeidz teikumus!

Darba lapa 1

Mērķis: skolēni raksta sieviešu un vīriešu dzimtes lietvārdus vienskaitļa akuzatīva locījumā.

Skolēni uzraksta atbildes, uzmanība tiek pievērsta galotnēm.

8. Izlasi teikumus un savieno tos ar attēliem!

Darba lapa 2

Mērķis: skolēni saprot teksta saturu.

Skolēni savieno teikumus ar atbilstošajiem attēliem.

9. Uzraksti!

Darba lapa 3

Mērķis: skolēni raksta lietvārdus (koku, putnu, sēņu nosaukumus).

Skolēni uzraksta trīs putnu, trīs koku un trīs sēņu nosaukumus.

10. Atpazīsti vārdus LZV!

Pielikums A mācību līdzeklī

Darba lapa 4

Mērķis: skolēni saprot LZV attēlotus vārdus (ar mežu saistītus lietvārdus).

Skolēni no pielikuma izgriež lietvārdus un savieto tos ar zīmēm LZV.

11. Uzmini!

Darba lapa 5

Video 7: Uzmini!

Mērķis: skolēni saprot izlasīto un LZV parādīto aprakstu.

Skolēni izlasa aprakstu vai noskatās video un uzmin, kāds meža zvērs vai putns tas ir. Uz līnijas uzraksta tā nosaukumu, rāmī to uzzīmē.

12. Uzvedības noteikumi mežā

Darba lapa 6

Video 8: Uzvedības noteikumi mežā

Mērķis: skolēni skaidro uzvedības noteikumus mežā, izmantojot piktogrammas.

Skolēni mēģina patstāvīgi izskaidrot piktogrammas. Kopā ar skolotāju pārrunā, kāda uzvedība ir atbilstoša mežā.

LV: skolēni piktogrammas izskaidro dažādi – Nespārdi sēnes! Sēņu spārdīšana ir aizliegta. Nedrīkst spārdīt sēnes...

LZV darbības vārdu pavēles izteiksmē ar izteiktu mīmiku rādām teikuma beigās.

SĒNE SPĀRDĪT AIZLIEGTS (uzrautas uzacis, strauja kustība ar rādītājpirkstu). LZV datīva locījumu izsakām ar uzrautām uzacīm un strauju LZV zīmi.

RESTORĀNĀ

VĀRDU KRĀJUMS LATVIEŠU VALODĀ

restorāns	medus	pusdienās
piedāvāt	torte	pēcpusdienā
dzert	pankūkas	brokastis
pudele	pārslas	pusdienas
glāze	rulete	launags
krūze	rīsi	vakariņas
ēst	olas	gatavot
dzērieni	saldējums	karote
kafija	zivs	dakšiņa
piens	desa	nazis
tēja	siers	šķīvis
ūdens	makaroni	salvete
limonāde	zupa	galdauts
sula	gaļa	plaukts
kakao	pica	atvilktne
jogurts	salāti	paņemt
ēdiens	sviestmaize	izsalcis
maize	sviests	izslāpis
ievārījums	no rīta	viesmīlis

GRAMATIKAS PIEMĒRI LATVIEŠU VALODĀ

- Uzruna uz “jūs”.
- Prievārdu uz, ar, no lietojums.
- Lietvārda pamazināmā forma.

VĀRDU KRĀJUMS LATVIEŠU ZĪMJU VALODĀ

RESTORĀNS	MEDUS	PUSDIENĀS
ATNEST	TORTE	PĒC PUSDIENAS
DZERT	PAGRIEZT UZ OTRU PUSI	RĪTS + ĒST
PUDELE	BĒRT + NO + PAKAS	PUSDIENAS
GLĀZE	RULETE	LAUNAGS
KRŪZE	RĪSI	VAKARS + ĒST
ĒST	OLAS	GATAVOT
DZĒRIENS	SALDĒJUMS	KAROTE
KAFIJA	ZIVS	DAKŠA
PIENS	DESA	NAZIS
TĒJA	SIERS	ŠĶĪVIS
ŪDENS	MAKARONI	SALVETE
LIMONĀDE	ZUPA	GALDAUTS
SULA	GAĻA	PLAUKTS
K-A-K-A-O	PICA	ATVILKTNE
J	SALĀTI	PAŅEMT
ĒST + LIETAS	SMĒRĒT + MAIZE	BADS
MAIZE	SMĒRĒT	IZSLĀPIS
IEVĀRĪJUMS	RĪTS	VIESMĪLIS

GRAMATIKAS PIEMĒRI LATVIEŠU ZĪMJU VALODĀ

Uz redzēšanos LZV var parādīt: UZ + SATKTIES vai ATĀ.

Lietojot **laika vietniekvārdus**, ar roku parādām apļveida kustību pulksteņrādītāja virzienā un ciparu, tā apzīmējot noteiktu pulksteņa laiku. Lietojot laiku “desmitos”, “vienpadsmitos” un “divpadsmitos”, pievienojam zīmi LAIKS. Pēc plkst. 12.00 parasti pievienojam zīmi PĒCPUSDIENA vai VAKARS un nelietojam, piemēram, plkst. “trīspadsmitos” vai “sešpadsmitos”.

- SEŠI (apļveida kustība) ES ĒST = Es ēdu sešos.
 - LAIKS DIVPADSMIT VIŅŠ ĒST = Viņš ēd divpadsmitos.
 - PĒCPUSDIENA ČETRI (apļveida kustība) VIŅA ĒST = Viņa ēd pulksten sešpadsmitos.
- LZV lietvārda izmēru parādām ar zīmes izmēru (ja tas ir iespējams) vai arī aiz lietvārda parādām zīmi LIELS vai MAZS. Kā arī ņemam vērā priekšmeta faktisko izmēru, tāpat palielināšanas gadījumā varam piepūst vaigus, bet samazināšanas gadījumā – sakniebt lūpas.
- MĀJA (ar LZV zīmi parādām mazu JUMTIŅU vai lielu JUMTU, pievienojot sejas izteiksmi).
 - PICA LIELS (izplešam rokas līdz iedomātajam izmēram).
 - GLĀZE MAZS (ar īkšķi un rādītājpirkstu parādām faktisko konkrētās glāzes izmēru) = glāzīte.

AKTIVITĀTES

1. Restorānā

Video 9: Restorānā

Mērķis: skolēni saziņā lieto vārdus, kas saistīti ar ēdiena izvēli un pasūtīšanu.

Skolēni mācību līdzeklī un ar video palīdzību uztver dialogu starp tēti un viesmīli. Pārrunā, kur notiek saruna un ko redz attēlā.

Skolotājs uzsver pieklājīgas sarunāšanās nozīmi, uzvedības normas restorānā un uzrunas “jūs” lietošanu latviešu valodā.

Skolēni izspēlē situāciju, pasūta dažādus ēdienus un dzērienus.

2. Dzērieni

Pielikums Č šajā ceļvedī

Video 10: Dzērieni

Mērķis: skolēni lasa, raksta, rāda LZV lietvārdus (dzērienu nosaukumus).

Skolotājs, izmantojot attēlus mācību līdzeklī vai īstus dzērienus, iepazīstina skolēnus ar dzērienu nosaukumiem mutiski, rakstiski un LZV.

No pielikuma Č izgriež vārdus, tos uzlīmē uz cietāka papīra vai kartona un izgriež, lai varētu ar tiem dažādos veidos darboties un nostiprināt jaunos vārdus. Skolēni savieno rakstīto vārdu ar attēlu, meklē pārus starp zīmju valodas un rakstītajiem vārdiem. Uz kartona uzlīmētos izgrieztos vārdus glabā aploksnē. Ar tiem spēlē atmiņas spēli “Memory”.

Skolēni izspēlē situāciju, pasūta dažādus ēdienus un dzērienus.

3. Ēdiens 28-31

Pielikums D šajā ceļvedī

Video 11: Ēdiens

Mērķis: skolēni lieto lietvārdus (ēdienu un produktu nosaukumus).

Skolotājs, izmantojot attēlus mācību līdzeklī vai īstus ēdienus, iepazīstina skolēnus ar ēdienu nosaukumiem mutiski, rakstiski un LZV.

No pielikuma D izgriez vārdus un izveido tabulas, ar to palīdzību dažādos veidos nostiprina jaunus vārdus. Savieno rakstītu vārdu ar attēlu, meklē pārus starp LZV un rakstītiem vārdiem. Izveidotās vārdu tabulas glabā aploksnē, spēlē atmiņas spēli "Memory".

4. Kad mēs ēdam? 32-33

Video 12: Kad es ēdu?

Mērķis: skolēni saziņā lieto skaitļa vārdus, lietvārdus (ēdienreīžu un ēdienu nosaukumus).

Skolotājs ar mācību līdzekļa un video palīdzību secīgi vada skolēnus no vienas ēdienreizes uz nākamo. Nosauc konkrētus pulksteņa laikus un pārrunā, ko tad dara. Katrs skolēns stāsta par sevi. Kopīgi apspriež, kas redzams attēlos.

Skolēni, pārvietojot pulksteņa radītājus, izspēlē attiecīgās ēdienreizes. No kartona izgriez šķīvjus un ēdienu un atbilstoši konkrētajai ēdienreizei saklāj galdu. Pārrunā, cik ir pulkstenis, nosauc ēdienreizi, ēdienus un dzērienus.

5. Saklāj galdu! 34-35

Pielikums G šajā ceļvedī

Video 13: Saklāj galdu!

Mērķis: skolēni saziņā lieto ar galda klāšanu saistītus darbības vārdus un lietvārdus (trauku un galda piederumu nosaukumus).

Skolēni, mācību līdzeklī apskatot attēlus, pārrunā tur redzamo. Skolotājs no pielikuma G izgriez vārdus, izveido tabulas, un skolēni meklē atbilstošās ilustrācijas mācību līdzeklī. Izspēlē dialogu.

6. Savieno! 36

Darba lapa 7

Mērķis: skolēni lieto ar ēšanu saistītus lietvārdus vienskaitļa nominatīvā.

Skolēni darba lapā savieno LZV zīmi ar attēlu un rakstītu vārdu. Zīmju valodā parāda vārdu.

7. Kas tev garšo? 37

Darba lapa 8

Mērķis: skolēni lieto (rakstiski un LZV) ēdienu nosaukumus.

Skolēni darba lapā ieraksta, kas viņiem garšo attiecīgajā ēdienreizē.

Ja ir grūtības uzrakstīt, var uzzīmēt un pēc tam parādīt LZV.

8. Kad es ēdu? 38

Darba lapa 9

Mērķis: skolēni lieto ar ēdienreīžu laiku saistītus vārdus.

Skolēni savieno LZV zīmes ar vārdiem.

9. Labirints 39

Darba lapa 10

Mērķis: skolēni lasa un izpilda norādes.

Skolēni pēc parauga, izmantojot dažādas krāsas, uzzīmē ceļu viesmīlei. Nosauc jaunapgūtos vārdus.

10. Izlasi, uzraksti, parādi zīmju valodā!

Darba lapa 11

Mērķis: skolēni lieto lietvārdus (ēdienu un dzērienu nosaukumus) rakstiski un LZV.

Skolēni vispirms apskata ilustrāciju un pastāsta, ko redz. Pēc tam izlasa tekstu un papildina nepabeigtos teikumus. Pārrunā, kas katram garšo un kas ne. Atbildes pieraksta.

11. Uzzīmē trūkstošo, pastāsti, kas tas ir!

Darba lapa 12

Mērķis: skolēni veido lietvārdu pamazināmās formas.

Skolotājs ar skolēniem, izmantojot konkrētu priekšmetu piemērus, runā par to lielumu (sols, soliņš...). Meklē piemērus telpā. Darba lapā izlasa vārdus un piezīmē trūkstošos priekšmetus atkarībā no lieluma.

HEIJĀ, BRĪVLAIKS!

VĀRDU KRĀJUMS LATVIEŠU VALODĀ

heijā!	darīt	pilsēta
brīvlaiks	likt	vieta
jūra	peldēt	datums
ezers	iet	kam
upe	makšķerēt	paraksts
lauki	jāt	
kalni	braukt ar	
paņemt	laiva	
peldbikses	velosipēds	
dvielis	pastkarte	
bumba	priekšā	
makšķertīkls	aizmugurē	
kreklis	ļoti	
šorti	labi	
cepure	zināt	
iešļūcenes	pastmarka	
koferis	adrese	

GRAMATIKAS PIEMĒRI LATVIEŠU VALODĀ

- Darbības vārds (ko dara?) vienskaitļa 3. personā.
- Darbības vārda vienskaitļa 1. un 2. persona nākotnē (iešu, iesi).
- Akuzatīva (ko tu ņemsi līdzī?) lietojums lietvārdiem sieviešu un vīriešu dzimtē.
- Instrumentāļa (ar ko?) lietojums lietvārdiem sieviešu un vīriešu dzimtē.
- Prievārdu “priekšā” un “aizmugurē” lietojums.

VĀRDU KRĀJUMS LATVIEŠU ZĪMJU VALODĀ

HEIJĀ	DARĪT	PILSĒTA
BRĪVLAIKS	BRĪVLAIKS	VIETA
JŪRA	PELDĒT	DATUMS
EZERS	LIKT	KAM
UPE	MAKŠĶERĒT	PARAKSTS
LAUKI	JĀT + ZIRGS	
KALNI	BRAUKT AR	
PAŅEMT	LAIVA	
PELDĒT + BIKSES	VELOSIPĒDS	
DVIELIS	PASTS + KARTE	
BUMBA	PRIEKŠĀ	
MAKŠĶERĒT + TĪKLS	AIZMUGURĒ	
KREKLS + ĪSS PIEDURKNE	ĻOTI	
ĪSI + BIKSES	LABI	
CEPURE	ZINĀT	
IEŠĻŪKT + SIKSNA	PASTS + MARKA	
KOFERIS	ADRESE	

GRAMATIKAS PIEMĒRI LATVIEŠU ZĪMJU VALODĀ

Darbības vārdus, kas norāda uz kustību, rādām kopā ar attiecīgo priekšmetu (VELOSIPĒDS– braukt ar velosipēdu, LAIVA – AIRĒT...).

AKTIVITĀTES

1. Heijā, brīvlaiks!

42-45

Video 14: Kur doties brīvlaikā?

Mērķis: skolēni lieto lietvārdus (ainavu nosaukumus) akuzatīva locījumā.

Skolēni nosauc 44 lpp. mācību līdzeklī redzamās dažādās ainavas un pastāsta, kas tajās redzams. Pārrunā arī to, ka drīz noslēgsies mācību gads un sāksies vasaras brīvlaiks.

Piemēram, uz jautājumu “Kur Jānis dosies brīvlaikā?”, skolēni atbild latviešu zīmju valodā vai latviešu valodā. Viņi pievērš uzmanību lietvārda galotnēm akuzatīvā.

2. Ko tu ņemsi līdzī uz jūru?

46-47

Video 15: Ko tu ņemsi līdzī uz jūru?

Mērķis: skolēni lieto lietvārdus (apgērbu un apavu, kas nepieciešami pie jūras, nosaukumus).

Skolotājs, izmantojot mācību līdzekli, skolēnus iepazīstina ar jaunajiem vārdiem un jēdzieniem – mutiski, rakstiski un LZV.

No pielikuma H izgriez vārdus un attēlus, ko pielīmē uz cieta papīra vai kartona, tad ar tiem dažādos veidos nostiprina jaunus jēdzienus. Skolēni ar skolotāja palīdzību salīmē kastīti, kuru nosauc par koferi, un tajā liek uz jūru līdzī ņemamo priekšmetu un apgērba nosaukumus vai attēlus. Mutiski vai LZV nosauc visus jaunus vārdus.

Savieno rakstītu vārdu ar attēlu, meklē pārus (attēls + rakstīts vārds). Izgrieztos vārdus un attēlus glabā aploksnē.

3. Ko tu darīsi brīvlaikā?

48-49

Video 16: Ko tu darīsi brīvlaikā?

Pielikums G mācību līdzeklī

Mērķis: skolēni lieto darbības vārdus, kuri apzīmē tradicionālās darbības brīvlaikā.

Skolotājs, izmantojot mācību līdzekli, iepazīstina (mutiski, rakstiski un LZV) skolēnus ar jaunajiem darbības vārdiem. Savā starpā pārrunā no pielikuma G izgrieztos attēlus un jaunus darbības vārdus, lai pastāstītu, kur varētu doties brīvlaikā un ko tur darītu?

4. Pastkarte

50-51

Mērķis: skolēni raksta pastkarti (adrese, teksts, datums).

Skolēni mācību līdzeklī aplūko pastkarti. Iepazīst norādījumus, kur ir vieta tekstam, kur jāraksta adrese un attiecīgi vārds, uzvārds, ielas un pilsētas nosaukums. Pārrunā datumus un to, kur un kā pastkartē datums rakstāms.

5. Savieno!

52

Darba lapa 13

Mērķis: skolēni lieto lietvārdus (ainavu nosaukumus).

Darba lapā skolēni savieno vārdu ar attēlu un LZV zīmi. To nosauc un/vai parāda zīmju valodā.

6. Uzzīmē, uz kuriem tu dosies brīvlaikā!

Darba lapa 14

Mērķis: skolēni attēlo savu izpratni par brīvlaika pavadīšanas iespējām.

Skolēni pēc norādījumiem zīmē, kur un ar ko dosies brīvlaikā.

7. Uzzīmē un uzraksti pastkarti!

Darba lapa 15

Mērķis: skolēni patstāvīgi raksta pastkarti.

Dotajā rāmī patstāvīgi uzzīmē un uzraksta pastkarti (adresātu un saturu). Vispirms izpilda uzdevumu darba lapā 15 un pēc tam uzdevumu var atkārtot, izmantojot īstu vai pašizveidotu pastkarti un pastmarku, un nosūtīt to adresātam.

8. Atmiņa

Visi pielikumi šajā ceļvedī

Mērķis: skolēni lieto spēlē apgūtos vārdus.

Skolēni spēlē atmiņas spēli "Memory" un izmanto no pielikumiem B, C, Č, D un G izgrieztos vārdus un attēlus. Meklē pārus vienādam attēlam un ar to saistītam vārdam. Lieliska galda spēle brīvlaikam!

LATVIEŠU ZĪMJU VALODAS TULKOJUMS LATVIEŠU VALODĀ

Lpp.	LZV – LATVIEŠU ZĪMJU VALODA	LV – LATVIEŠU VALODA
5	EKSKURSIJA UZ MEŽS	Ekskursija uz mežu
	ŠODIEN MĒS IET MEŽS KĀDUS PUTNS BŪT REDZĒT MĒS (jautājoša mīmika)	Šodien mēs iesim uz mežu. Kādus putnus mēs redzēsim mežā?
	MĒS BŪT REDZĒT DZENIS	Mēs redzēsim dzeni.
	ES BŪT REDZĒT PŪCE	Es redzēšu pūci.
	ES BŪT REDZĒT EZIS	Es redzēšu ezi.
	EZIS NAV PUTNS (uzacis augšup)	Ezis taču nav putns!
	MĒS BŪT REDZĒT DZEGUZE	Mēs redzēsim dzeguzi.
9	MEŽS KOKI UN AUGS	meža koki un augi
	PRIEDE + KOKS	priede
	EGLE	egle
	KADIĶIS + KOKS	kadiķis
	BĒRZS + KOKS	bērzs
	OZOLS + KOKS	ozols
	OZOLS + ZĪLE	zīle
	MELNS + OGA	mellene
	MEŽS + OGA	meža zemene
	GAILIS + SĒNE	gailene
	BARAVIKA	baravika
	PUNKTAINA + SĒNE	mušmire
	PAPARDE	paparde

Lpp.	LZV – LATVIEŠU ZĪMJU VALODA	LV – LATVIEŠU VALODA
11	KO DARĪT VIŅI (jautājoša mīmika)	Ko viņi dara?
	I-N-A VĀC SĒNE	Ina vāc sēnes.
	VĀVERE KOKS SKRIET AUGŠĀ	Vāvere skrien kokā.
	E-V-A SKATĪTIES D-Z-E-N-I-S	Eva redz dzeni.
	A-N-N-A MEKLĒT OZOLS + ZĪLE	Anna meklē zīles.
	MEŽS + SARGS + PERSONA ZĀĢĒT ZARS	Mežsargs zāģē zaru.
	L-U-K-A-S-S DZERT ŪDENS	Lukass dzer ūdeni.
	SKOLOTĀJA NEST ROKTURIS + GROZS	Skolotāja nes grozu.
13	MEŽS ZVĒRS	meža zvēri
	EZIS	ezis
	VĀVERE	vāvere
	PELE	pele
	STIRNA	stirna
	LĀCIS	lācis
	LAPSA	lapsa
	SKUDRA	skudra
	GLIEMEZIS	gliemezis
	VABOLE	vabole
	DZENIS	dzenis
	PŪCE	pūce
	DZEGUZE	dzeguze
15	KO JŪS DARĪT (jautājoša mīmika)	Ko jūs darāt?
	MĒS VĀKT SĒNE	Mēs vācam sēnes.
	MĒS VĀKT MELNS + OGA	Mēs vācam mellenes.
	ES VĀKT MEŽS + OGA	Es vācu meža zemenes.
17	KĀDS KOKS JŪS BIJA REDZĒT (jautājoša mīmika)	Kādus kokus jūs redzējāt?
	ES BIJA REDZĒT OZOLS + KOKS	Es redzēju ozolu.
	ES BIJA REDZĒT PRIEDE + KOKS	Es redzēju priedi.
	ES BIJA REDZĒT BĒRZS + KOKS	Es redzēju bērzu.

Lpp.	LZV – LATVIEŠU ZĪMJU VALODA	LV – LATVIEŠU VALODA
25	RESTORĀNS IEKŠĀ	restorānā
	LABA + DIENA	Labdien!
	LABA + DIENA	Labdien!
	KO DZERT JŪS (jautājoša mīmika)	Ko jūs dzersit?
	PUDELE ŪDENS VIENS GLĀZE LIMONĀDE KRŪZE TĒJA	Pudeli ūdens, vienu mazu glāzi limonādes un krūzi tējas.
	ES VARĒT PIEDĀVĀT KO ĒST (jautājoša mīmika)	Vai es varu piedāvāt kaut ko ēdamu?
	LŪDZU DIVI LIELS PICA	Lūdzu, divas lielas picas!
27	DZĒRIENS	dzērieni
	KAFIJA	kafija
	PIENS	piens
	TĒJA	tēja
	ŪDENS	ūdens
	LIMONĀDE	limonāde
	SULA	sula
	K-A-K-A-O	kakao
	J	jogurts
30	ĒST + LIETAS	Ēdiens
	MAIZE	maize
	SMĒRĒT	sviests
	IEVĀRĪJUMS	ievārījums
	MEDUS	medus
	TORTE	torte
	APGRIEZT UZ OTRU PUSI	pankūkas
	BĒRT + NO + PAKAS	pārslas
	J	jogurts
	RULETE	rulete
	RĪSI	rīsi
	O	olas
	SALDĒJUMS	saldējums

Lpp.	LZV – LATVIEŠU ZĪMJU VALODA	LV – LATVIEŠU VALODA
31	ZIVS	zivs
	SMĒRĒT + MAIZE	sviestmaize
	SIERS	siers
	PICA	pica
	MAKARONI	makaroni
	GAĻA	gaļa
	SALĀTI	salāti
	ZUPA	zupa
	RĪSI	rīsi
	DESA	desa
33	KAD MĒS ĒST (sarauktas uzacis)	Kad mēs ēdam?
	RĪTS PULKSTENS (apļveida kustība) SEPTIŅI ES ĒST + RĪTS	No rīta pulksten 7.00 es ēdu brokastis.
	PIRMS PUSDIENAS PULKSTENS (apļveida kustība) DESMIT ES ĒST OTRS RĪTS + ĒST	Pirms pusdienām 10.00 es ēdu otrās brokastis.
	PULKSTENS VIENS ES IET PUSDIENAS	Es eju pusdienās 13.00.
	VAKARS PULKSTENS SEŠI ES ĒST VAKARS + ĒST	Vakarā pulksten 18.00 es ēdu vakariņas.
35	GALDS SALIKT	Saklāj galdu!
	SALIKT RĪTS + ĒST GALDS ATVILKTNE IEKŠĀ KAROTE DAKŠA NAZIS	Saklāj brokastu galdu! Atvilktnē ir karotes, dakšiņas un naži.
	SKAPIS IEKŠĀ IR GALDAUTS UN SALVETE	Vai skapī ir galdauds un salvetes?
	JĀ (apstiprinoši māj ar galvu) NO PLAUKTS PAŅEMT ŠĶĪVIS + ŠĶĪVIS + ŠĶĪVIS!	Jā! No plaukta paņem arī šķīvjus!

Lpp.	LZV – LATVIEŠU ZĪMJU VALODA	LV – LATVIEŠU VALODA
43	HEIJĀ BRĪVS + LAIKS	Heijā, brīvlaiks!
45	KUR BRAUKT BRĪVS + LAIKS	Kur doties brīvlaikā?
	LAUKS	lauki
	KALNS	kalni
	EZERS	ezers
	JŪRA	jūra
	UPE	upe
47	KO TU ŅEMT LĪDZI JŪRA	Ko tu ņemsi līdzī uz jūru?
	ES ŅEMT	es ņemšu
	CEPURE	cepuri
	PELDĒTIES + BIKSES	peldbikses
	DVIELIS + FORMA	dvieli
	BUMBA	bumbu
	MAKŠĶERĒT + TĪKLS	makšķertīkliņu
	BIKSES + ĪSS	šortus
	IEŠĻŪKT + SIKSNA	iešļūcenes
	KREKLS + ĪSS PIEDURKNE	krekliņus
	VISS + KOPĀ LIKT KOFERIS	Visu salikšu koferī.
49	KO TU DARĪT (jautājoša mīmika) BRĪVS + LAIKS	Ko tu darīsi brīvlaikā?
	BRĪVS + LAIKS ES BŪT	brīvlaikā es
	IET	iešu pārgājienā
	PELDĒT	peldēšos
	MAKŠĶERĒT	makšķerēšu
	JĀT + ZIRGS	jāšu ar zirgu
	BRAUKT + VELOSIPĒDS	braukšu ar velosipēdu
	LAIVA + AIRĒT	braukšu ar laivu, airēšu
51	PASTS + KARTE	pastkarte
	DATUMS	datums
	KO VĒLIES RAKSTĪT	Ko vēlies uzrakstīt?
	KAM	kam?
	PASTS + MARKA	pastmarka
	PARAKSTS	paraksts

Lpp.	LZV – LATVIEŠU ZĪMJU VALODA	LV – LATVIEŠU VALODA
51	ADRESE	adrese
	SEPTIŅI J + L	7. jūlijā
	LABA + DIENA MAMMA	Labdien, mamma!
	DZĪVOT PIE EZERS	Dzīvoju pie ezera.
	IET MAKŠĶERĒT	Eju makšķerēt.
	BRAUKT AR LAIVA	Braucu ar laivu.
	ES JAU PRAST PELDĒT	Es jau protu peldēt.
	J-Ā-N-I-S	Jānis
	B-A-I-B-A-I O-Z-O-L-A-I JEGAVAS IELA PIECI DZĪVOKLIS TRĪS RĪGA L + V VIENS NULLE NULLE ČETRI	Baibai Ozolai Jelgavas iela 5, dzīvoklis 3, Rīga, LV-1004

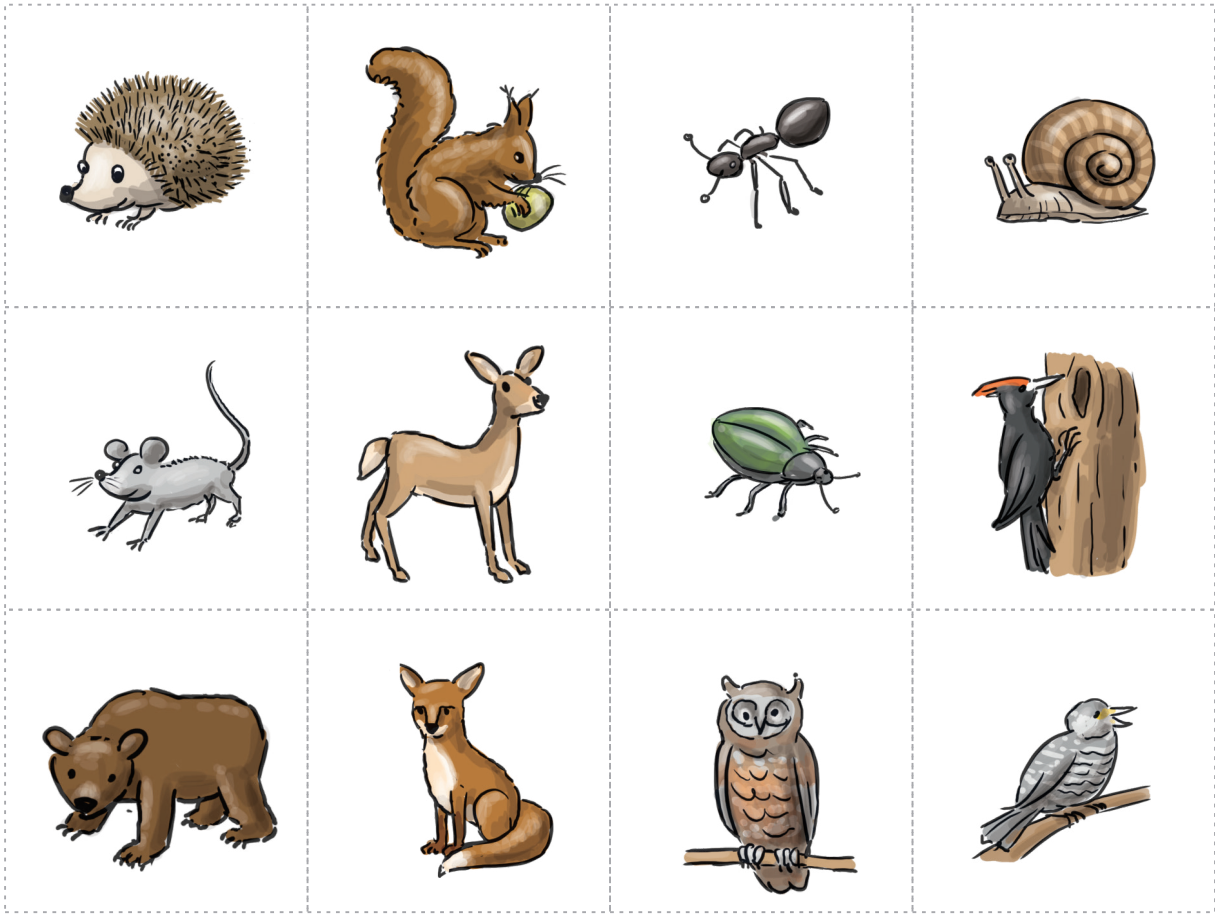
AVOTI

- Kulovec Marjetka (2018) Slovēņu zīmju valodas tulkošanas stratēģiju analīze un to ietekme uz valodas izpratni. Doktora disertācija. Filozofijas fakultāte. Ļubļanas Universitāte.
- Knez, Mihaela, idr. (2015) Križ kraž. Mācību grāmata. Ievads slovēņu valodā kā svešvalodā bērniem, kuri neprot nevienu valodu. Ļubļana: Filozofijas fakultātes zinātniskā izdevniecība.
- Pavlič, Matic (2016). Kā bērns ar dzirdes bojājumiem apgūst valodu? Rokasgrāmata vecākiem un skolotājiem. Ļubļana: Slovēnijas Nedzirdīgo un vājdzirdīgo asociācija.
- Pavlič, Matic (2019). Slovēņu zīmju valodas video rokasgrāmata. Ļubļana: Slovēnijas Nedzirdīgo un vājdzirdīgo asociācija, izdevniecība ZRC.

			
			
			
MELLENES	EGLE	MEŽA ZEMENE	ZĪLE
PRIEDE	BĒRZS	PAPARDE	BARAVIKA
GAIENE	MUŠMIRE	OZOLS	KADIĶIS

PIELIKUMS C

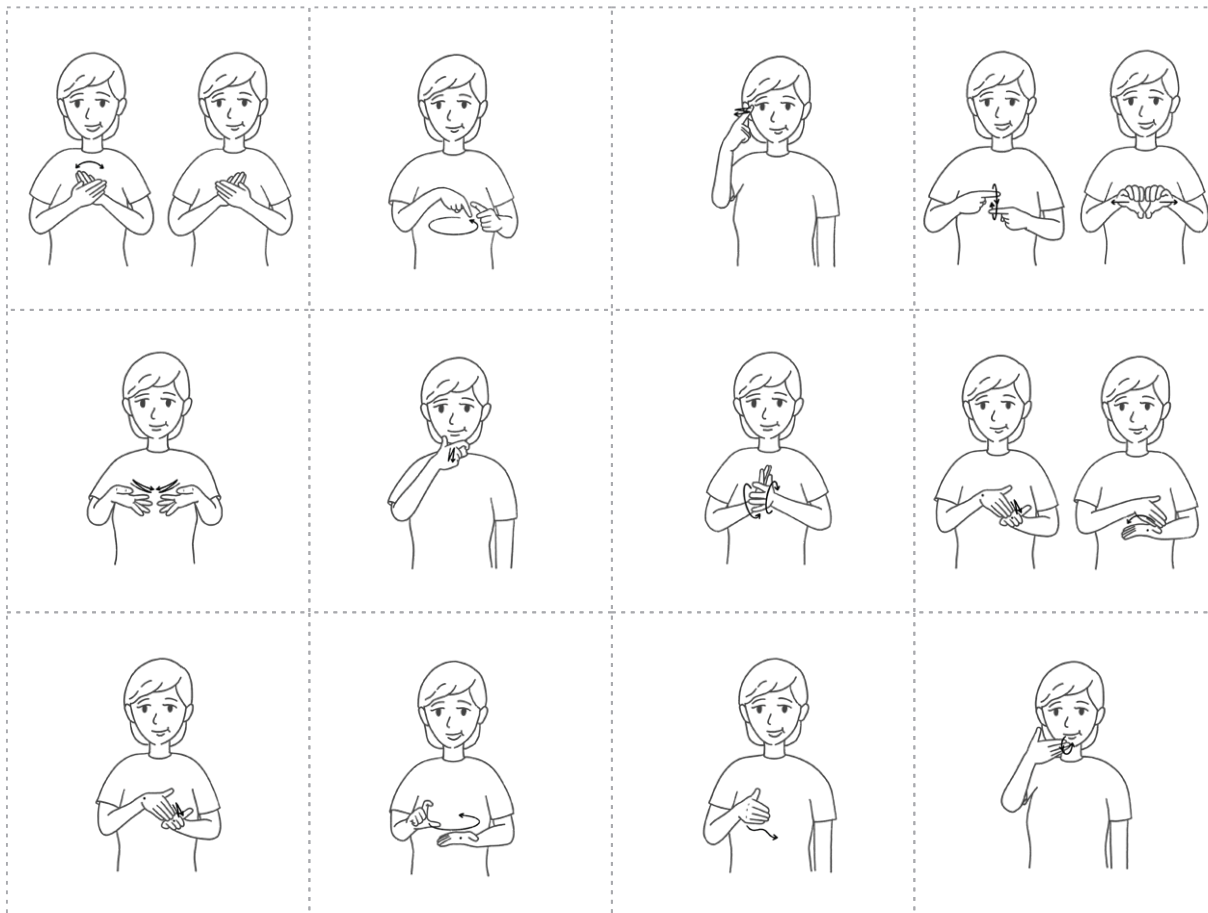
STIRNA	PELE	VABOLE	VĀVERE
DZENIS	EZIS	SKUDRA	LĀCIS
PŪCE	DZEGUZE	GLIEMEZIS	LAPSA

			
			
JOGURTS	KAFIJA	SULA	LIMONĀDE
ŪDENS	KAKAO	PIENS	TĒJA
			
			

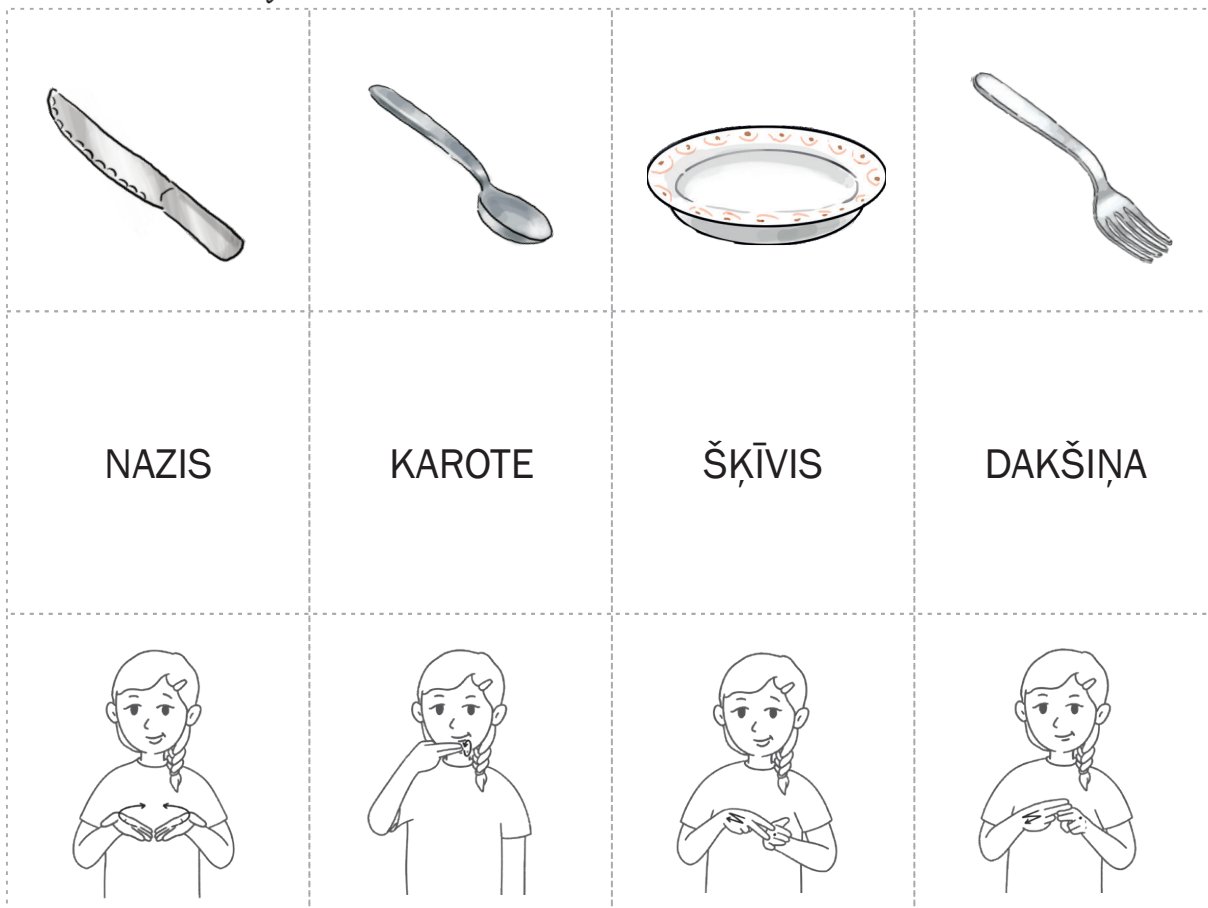
			
			
			
			
			
PANKŪKAS	SIERS	IEVĀRĪJUMS	SVIESTS

MEDUS	JOGURTS	RĪSI	MAKARONI
RULETE	SALĀTI	SALDĒJUMS	OLAS
ZUPA	TORTE	PICA	SVIESTMAIZE
ZIVS	DESA	MAIZE	GAĻA
			
			

PIELIKUMS D

PIELIKUMS G

PIELIKUMS H

BUMBA

DVIELIS

KREKLS

PELDBIKSES

KOFERIS

IEŠĻŪCENES

ŠORTI

CEPURE

MAKŠKERTĪKLS

